

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м. Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21, факс (044) 236-1049

E-mail: ministry@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

Від 20.05.15 № 1/9-249

На № _____ від _____

Департаменти (управління) освіти і
науки (молоді та спорту)
обласних, Київської міської
державних адміністрацій

Інститути післядипломної
педагогічної освіти

Щодо організації освітньої роботи
в дошкільних навчальних закладах
у 2015/2016 навчальному році

Надсилаємо інструктивно-методичні рекомендації «Організація освітньої роботи в дошкільних навчальних закладах у 2015/2016 навчальному році».

Просимо довести зазначену інформацію до відома працівників районних (міських) управлінь (відділів) освіти і науки, керівників та педагогічних працівників дошкільних навчальних закладів.

Додатки: на 7 арк.

Заступник Міністра

Павло Полянський

Додаток 1
до листа МОН України
від 20.05.2015 р. № 1/9-249

Інструктивно-методичні рекомендації «Про організацію освітньої роботи в дошкільних навчальних закладах у 2015/2016 навчальному році»

Організація освітньої роботи в дошкільних навчальних закладах у 2015/2016 навчальному році здійснюється відповідно до Законів України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», Базового компоненту дошкільної освіти, Концепції Національно-патріотичного виховання дітей та молоді, інших нормативно-правових актів.

Відповідно до Положення про дошкільний навчальний заклад, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.03.2003 № 305, навчальний рік у ньому розпочинається 1 вересня і закінчується 31 травня. З 01 червня по 31 серпня триває літній оздоровчий період, під час якого освітня робота формується відповідно до інструктивно-методичних рекомендацій Міністерства освіти і науки України.

Орієнтовно, загальна тривалість канікул, під час яких заняття з вихованцями не проводяться, складає 115 днів: літні – 90 календарних днів, осінні – 5 календарних днів, зимові – 10 календарних днів, весняні – 10 календарних днів. У період канікул з дітьми проводиться фізкультурно-оздоровча і художньо-естетична робота.

Діяльність дошкільного навчального закладу регламентується планом роботи на навчальний рік і літній оздоровчий період, що схвалюється педагогічною радою закладу та затверджується його керівником. Зміст навчально-виховного процесу в закладі визначається Базовим компонентом дошкільної освіти відповідно до чинних програм розвитку дітей, у тому числі з особливими освітніми потребами, рекомендованих (схвалених) Міністерством освіти і науки України (додаток 2).

Інформація про рекомендовані Міністерством освіти і науки України до використання в освітньому процесі дошкільних навчальних закладів програми та іншу навчальну літературу подається у Переліку навчальної літератури, який щорічно оновлюється та розміщується на офіційному сайті Міністерства (www.mon.gov.ua).

У 2015/2016 навчальному році чинними є комплексні та парціальні освітні програми, наведені у додатку 2.

Педагогічний колектив дошкільного навчального закладу, з урахуванням специфіки його діяльності (типу закладу), має право самостійно визначати, які із чинних освітніх програм обрати для повнішої реалізації базового інваріантного та варіативного змісту дошкільної освіти. Щоб цей вибір був виправданий, мотивований потребами і можливостями навчальних закладів і відповідав інтересам

вихованців та їхніх родин, керівники дошкільних навчальних закладів і методисти мають інформувати свої педагогічні колективи про чинні програми, методичну літературу до них та виносити на обговорення питання про вибір програм на педагогічну раду перед початком кожного навчального року.

Допускається побудова освітнього процесу у дошкільних навчальних закладах за кількома програмами. Це дозволяє повніше врахувати інтереси, бажання, потреби, нахили вихованців, потенційні можливості педагогів, запити батьків задля своєчасного цілісного розвитку особистості дошкільника.

На основі Базового компоненту дошкільної освіти і обраних освітніх програм змісту освіти, Концепції Національно-патріотичного виховання дітей та молоді, з урахуванням актуальної суспільно-політичної, соціально-економічної, екологічної ситуації в країні та з метою підвищення якості дошкільної освіти, забезпечення її поступального інноваційного розвитку, у 2015/2016 навчальному році пропонуються такі змістові напрями:

- патріотичне виховання;
- екологічне виховання;
- формування основ здорового способу життя;
- комунікативно-мовленнєвий розвиток дошкільників.

Колектив закладу також може проектувати свою діяльність на новий навчальний рік з опорою на запропоновані вище орієнтири, або замінювати їх чи доповнювати більш актуальними для себе.

Не слід обмежувати ініціативу вихователя у виборі форм організації освітнього процесу. Від вихователів вимагається уміння розподілити у часі діяльність малюків різних вікових підгруп, забезпечити особистісно-орієнтований, диференційований, індивідуальний, діяльнісний, інтегрований, ігровий та інші сучасні підходи до організації дитячої життєдіяльності у дошкільному навчальному закладі.

Ефективність освітнього процесу значною мірою залежить від дотримання розпорядку дня, раціонального поєднання і чергування в ньому різноманітних форм роботи з дітьми, доцільної організації рухового, санітарно-гігієнічного режимів та інших чинників. Можливість відходити від жорсткої регламентації в побудові розпорядку дня не дає право зловживати часом, відведеним на прогулянки, сон, харчування, ігри, на користь занять, що передбачені розпорядком дня у спеціально відведені години для організованої навчально-пізнавальної діяльності і гурткової роботи.

Складаючи розклад занять, необхідно враховувати гранично допустиме навчальне навантаження на дитину, що встановлено наказом МОН України від 20.04.2015 № 446 «Про затвердження гранично допустимого навчального навантаження на дитину у дошкільних навчальних закладах різних типів та форми власності». Також, слід дотримуватися домірних віку норм тривалості занять, передбачати раціональне чергування видів діяльності на кожному з них (розумова, рухова, практично-прикладна) та доцільне використання місць для проведення занять (зокрема, спортивної і музичної зали, студійних кімнат, плавального басейну, ігрового, фізкультурного майданчика тощо).

Організована навчально-пізнавальна діяльність дітей у формі занять планується переважно на першу половину дня. Допускається проведення деяких занять у другій половині дня. Це може стосуватися занять з фізичної культури (зокрема, з плавання), образотворчої діяльності тощо. Такий підхід дозволяє більш рівномірно розподілити інтелектуальні, психоемоційні й фізичні навантаження на дітей упродовж дня, ефективніше використати періоди максимально високої розумової активності й працездатності для засвоєння складнішого програмового матеріалу, підвищення продуктивності інтелектуальної діяльності.

Методичні служби всіх рівнів мають надавати працівникам дошкільних навчальних закладів дієву допомогу з питань організації освітнього процесу в закладах, у тому числі в інклюзивних групах, використовуючи різноманітні форми методичної роботи з педагогічними кадрами (конференції, семінари, семінари-практикуми, методичні об'єднання, тренінги, ділові ігри, конкурси, виставки, консультації, школи передового досвіду тощо). Рекомендується активне залучення до патріотичного виховання дітей: учасників бойових дій на Сході України, бійців АТО та їхніх сімей, діячів сучасної культури, мистецтва, науки, спорту, які виявляють активну громадянську і патріотичну позицію.

Важливим компонентом системи дошкільної освіти є *якість управління*. Взаємовідносини/співпрацю на рівні дошкільного навчального закладу і місцевого органу управління освітою, в юрисдикції якого перебуває даний заклад, важливо вивести із площини тотального контролю й авторитаризму рішень з боку управлінь та перейти на рівень довіри, взаєморозуміння, співробітництва з метою вивчення реального стану освітньої роботи й надання своєчасної компетентної допомоги педагогічним колективам, підвищення фахової компетентності та професійної майстерності педагогів.

Слід посилити роль педагогічної ради як колегіального органу управління, виносити на її розгляд та обговорення важливі питання матеріально-технічного, програмно-методичного, навчально-дидактичного, ігрового забезпечення освітнього процесу, його технологічності (оптимізації планування, системності й варіативності організації і змістового наповнення освітнього процесу, змін в організації дитячої життєдіяльності, запровадження тестових і діагностичних методик вивчення стану розвитку вихованців та ін.), організації дослідно-експериментальної роботи на базі дошкільного закладу тощо. Потребує оптимізації й співпраця дошкільного закладу в управлінських питаннях із батьківськими комітетами, громадськими організаціями.

Оскільки діяльність закладів розгортається переважно у практичній площині, то першочерговим завданням стає підвищення якості науково-методичного супроводу, а відтак посилюється увага до діяльності методичних кабінетів. Методичні кабінети дошкільних навчальних закладів слід перетворювати із сховищ методичної літератури і численних методичних, дидактичних матеріалів на лабораторії педагогічної майстерності і школи передового досвіду, постійно діючі консультативні пункти як для педагогів, так і для батьків вихованців. На їхній базі мають постійно розгортатися різні форми інтерактивної взаємодії дорослих суб'єктів освітнього процесу, а тому, крім консультацій, варто частіше організовувати майстер-класи із залученням кращих педагогів, науковців-новаторів,

тренінги і практикуми, мозкові штурми, рольові й ділові ігри для педагогів і батьків тощо, в тому числі із застосуванням Інтернет-ресурсів (наприклад, у режимі он-лайн).

Ефективним засобом активізації творчого потенціалу педагогів, стимулом до їхнього професійного саморозвитку й самоосвіти, а відтак і оновлення системи форм методичної роботи з кадрами є залучення вихователів, музичних керівників, інструкторів з фізичної культури, психологів, корекційних педагогів до оволодіння технологіями психолого-педагогічного проектування, організації освітньої роботи з дітьми на засадах особистісно орієнтованого, діяльнісного, інтегрованого підходів і налагодження тісної взаємодії між дітьми, педагогами і батьками.

Директор департаменту

Ю. Г. Кононенко

**Перелік чинних освітніх програм для використання
у 2015/2016 навчальному році
у дошкільних навчальних закладах**

1. «Оберіг», програма розвитку дітей від пренатального періоду до трьох років (наук. кер. Богуш А. М.).
2. «Впевнений старт», програма розвитку дітей старшого дошкільного віку (авт. кол.: Андрієтті О. О., Голубович О. П. та ін.).
3. «Дитина», програма виховання і навчання дітей від 2 до 7 років (наук. кер. Проскура О. В., Кочина Л. П., Кузьменко В. У., Кудикіна Н. В.) (діє до 30 грудня 2015 року).
4. «Дитина в дошкільні роки», освітня програма (наук. кер. Крутій К. Л.);
5. «Українське дошкілля», програма розвитку дитини дошкільного віку (авт. Білан О. І., Возна Л. М., Максименко О. та ін.).
6. «Соняшник», комплексна програма розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного віку (авт. Калуська Л. В.).
7. «Соняшник», комплексна програма розвитку, навчання і виховання дітей раннього віку (авт. Калуська Л. В.).
8. «Я у Світі» (нова редакція), програма розвитку дитини дошкільного віку (наук. кер. Кононко О. Л.).
9. «Стежина», програма для дошкільних навчальних закладів, що працюють за вальдорфською педагогікою (авт. Гончаренко А. М., Дятленко Н. М.).
10. Програма розвитку дітей дошкільного віку зі зниженим слухом «Стежки у світ» (авт. кол.: Жук В. В., Литовченко С. В., Максименко Н. Л. та ін.)
11. Програма розвитку глухих дітей дошкільного віку (авт. Луцько К. В.).
12. Програма розвитку дітей дошкільного віку з розумовою відсталістю (авт.: Блеч Г. О., Гладченко І. В., та ін.).

13. Комплексна програма розвитку дітей дошкільного віку з аутизмом «Розквіт» (авт. Скрипник Т. В.).

14. Програма розвитку дітей дошкільного віку зі спектром аутичних порушень (наук. ред.: Шульженко Д. І.).

15. Програма розвитку дітей дошкільного віку з порушеннями опорно-рухового апарату (заг. ред. Шевцова А. Г.).

16. Програма розвитку дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку від 3 до 7 років «Віконечко» (авт.: Сак Т. В. та ін.).

17. Програмно-методичний комплекс розвитку незрячих дітей від народження до 6 років (авт.: Вавіна Л. С., Бутенко В. А., Гудим І. М.).

18. Програмно-методичний комплекс «Корекційна робота з розвитку мовлення дітей з фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення п'ятого року життя» (авт. Рібцун Ю. В.).

19. Програмно-методичний комплекс «Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку із фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення» (авт.: Бартенєва Л. І.).

20. Програмно-методичний комплекс «Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення» (авт.: Трофименко Л. І.).

21. Програмно-методичний комплекс навчання дітей дошкільного віку з розумовою відсталістю «Світ навколо мене» (авт. кол.: Блеч Г. О., Бобренко І. та ін.)

А також такі парціальні освітні програми:

1. «Про себе треба знати, про себе треба дбати», програма з основ здоров'я та безпеки життєдіяльності дітей віком від 3 до 6 років (авт. Лохвицька Л. В.).

2. «Казкова фізкультура», програма з фізичного виховання дітей раннього та дошкільного віку (авт. Єфименко М. М.);

3. «Грайлик», програма з організації театралізованої діяльності в дошкільному навчальному закладі (авт.: Березіна О. М., Гніровська О. З., Линник Т. А.).

4. «Радість творчості», програма художньо-естетичного розвитку дітей раннього та дошкільного віку (авт.: Борщ Р. М., Самойлик Д. В.).

5. «Граючись вчимося. Англійська мова», програма для дітей старшого дошкільного віку, методичні рекомендації (авт.: Гунько С., Гусак Л., Лещенко З.).

6. «Веселкова музикотерапія: оздоровчо-освітня робота з дітьми старшого дошкільного віку» (авт.: Малашевська І. А., Демидова С. К.).